

Петербургка баштайгы марксистчи бөлгүмнөрдүн дугайында чаа медээлер

ЛЕНИНГРАД. (СЭТА). Челек беш чыл бурунгар 1883 чылдың күзүндө Швейцарияга Г. В. Плехановтун тургусканы бири орус марксистчи организация—«Күш-ажылды хөстаары» деп бөлүк организацияга турган. Оң-биле кады Россияга баштайгы социал-демократтык бөлгүмнөр база тывылган.

Оң бөлүктү Россияда азыркылар бөлгүмнөр-биле болган революцияга организациялар-биле харылдаанын талаа-биле ажал-чорудулганын дугайында бештиң медээлери немен турар материалдары, документалери, чагалары А. А. Жанов аттыг университеттин архивтеринде турган. Ленинградтык партия архивинен даан тыппаш, шилчелер көргөнөр.

Сөөктө Болгариянын шылгарыгай политикага ажалдакчы болган студент Д. Н. Балогевтин Петербурга тургусканы «Орус социал-демократтардын партиясынын» Женева-организацияга-биле өң баштайла харылдакчы, литератураы ан, ону өскө хоорайларын бөлгүмнөргө тарайын берип турганы билдирген. Техниктиг болган иш институттарынын университетинин аныктарын өз организацияга кытыштырган дөрунун дугайын тывылган документалер херечилер турар. Студентилер улуг-улуг заводтарга өлөн хөй ажалдын бөлгүмнөрүн тургусканы. Пропаганда ажалында, бөлгүмнөрүн хандарына багытталган ажал болган чакыг номнарнын библиотеканын болган элөөн хөй дүргөн номчулар район библиотекаларына тургусканы алган. Балуевтин организациянын партияга үйдүрүп турганы «Ажалдын» солунга «Күш-ажылды хөстаары» деп бөлүктүн чекитинери, оң иштинде Г. В. Плеханов иштин турганы. Солунун ийги номерияга «Орус ажалдын» ажалы үчө орудалары» деп оң программалык чүдү парадтыган турган.

И. Д. Точескийниң 1885 чылда тургусканы, «Санкт-петербуртук фабрика, завод ажалчыларынын иштелгеси» Петерия пролетарийлериниң ортунагы марксистиниң пропагандаларын уламчылап турган. Чаа материалдарын көргүтүп турарында аларга, өз социал-демократтык организациянын библиотеканын «Ажалдын» деп солун, а о ишкан «Коммунисттер партиянын Манфест» болган К. Маркс биле Ф. Энгельстин өскө-даа ажалдары.

Женева бөлүктүн өлөн хөй чогаалдары бар турган. Организациянын бөлгүмнөрүн үчөп чиндип турла, номчуруу сүмөлтөттөгөн номнарнын гектографияга паралап каталогтары тывылган. Оларнын арасында «Күш-ажылды хөстаары» деп бөлүктүн чогаалдары бар болган.

Сөөктөдөр М. И. Брусневтин социал-демократтык бөлү Петербуртуу—Васильев ортулука, долганган кавалга, Петербурт болган Выборг талаларга, Нарва болган Нева заставаларынын ичинде тургулап фабрика, заводтарынын ажалчыларынын бөлгүмнөрүнүн четканын каттыштырган. «Чаа адмиралтейство» заводка болган Горьтонун фабрикасына болгулап ажалчыларга холбаштыр хуудустарын болган утууга кытырылганы гектографияга паралап үйдүргүлөн турган. Оларнын авторлары Л. Б. Бруснев биле Л. Б. Голубев болганар. 4—5 өлөкчөлөрүн бажиле солун база үйдүрүп турган. Женева бөлүктүн программасынын болган ортобуларын гектографияга холгаларын өскө хоорайларда ажалчылар бөлгүмнөрүнө чорутулап берип турган.

Брусневтин бөлү Москва, Тула, Курск, Калуга, Одесса болган өскө-даа хоорайлар-биле харылдакчы турган. Бөлүктүн организациянын даалганы-биле Бруснев Москвага чедип келген. Оң уде Женева бөлүктү-биле ол шууг харылдакчы берген. Даштыкыдан чедип келген «Күш-ажылды хөстаары» деп бөлүктүн чоруткан кижин Семён Райчин (Ляхович) брусневчилерге бери-биле паралап каан революцияга чогаалдарын өскөгөн. Транспортика 200 ном бар болган деп, Москва губерниянын жандар өргөлдөнгөн начальнигинин доктаалында айтып турган.

Брусневтин организациянын кызым-бөлүктүн чакыг ажал-чорудулганын төмөндөндө даңкырап турган үчө берген. 1891 чылда болган чакыг Маневлага оң бөлгүмнөрүн ажалчылар Н. Богданов, Ф. Афанасьев, В. Прошин болган Е. Климанов олар чүчө чутаалар турганар. Россиянын пролетарийлериниң өз баштайгы политикага чутааларын В. И. Ленин бекиле үчө-дөп көргөн. Оң чутааларын 1892 чылда Женевага паралап үйдүргүлөн берип турган. Россияга марксистиниң пропагандаларынын өргөлдөнгөн ийги бирөөн—М. И. Бруснев ажал хөй мурагы ажалчыларын кыжыткан.

(СЭТА).

СОЛУН ЛЕКЦИЯ

Былдың башкы институтуна чоюкта «Тывага чорутууга артеологияны ажалчыларын» деп темага лекцияны даа, литература болган төөгүтүн өргө-иниңчел институтунун өргө ажалдакчы, төөгү өргөткөрүнн кыдында өң С. И. Байшатыр болган. Лекция Тываны өргөткөргүдөгү ажалчы материалдарын төөгүдө берип турар. Лектор Тыва автономнуг областын девиссарияте каш муң чылдар мурунда кандыг аймактар чурттал чоранын, тыва улустун тывылганын, оң амыгырамын, кандыг улустар-биле харылдакчы чоранын артеология кызымын үчөндө тывылган материалдарын көргүтүп турган, лекцияны солун кылдыр номчаны. Оң иш лектор салдылган хөй саныг айтырылганын харытты.

Т. ХЕРТЕК.

Чер болгандан

Чоюн-Хемчик районун «Октябрь 40 чылы» колхозтун туугу-жулары чоюкта чаа 180 олууттук чаа клубу тууду дооскаш, ажалда киирген. Клубта фоз болган дыштанылганын өргөлдөрүн, кино будказын база тургусканы. Клубту тууду доозарына туугу-жулар М. Оттук-оол, А. Данзы-Белек, С. Манзыркыч, М. Самбуу, К. Амыр-оол болган оон-даа өскөлер кызымаккай ажалдаанар.

О. ДОТКАН-ООЛ.

Мугур-Аксы—Бай-Тайга районун өң ыраккы суурларынын бирөөн. Ынчаларга ишда көдө библиотекка колхозчуларын культуру-лау дыштанылганын өргөткөр чери болу берген. Номчуларын саны 500 чедип турар. Оларнын хөй кезин «Малчын» колхозтун колхозчулары болуп турар. Библиотекка политикаын, көдө ажал-агыйн болган чечен-чогаалды литературалары-биле хандырттыган. Партия биле чакытын доктаалдарын, директиваларын колхозчулар библиотеккадан алгаш, таныжып туралар.

Д. ИРГИТ.

Улуг-Хем районун Хайыракан көдө Совети бо чылды 9 айларын дургунда хөй уругларын болган бот-нелерге жүрүнө дуулаамчы-биле 80 муң ажал уругула тывылган. Чакытын ол улуг дуулаамчыын ол тура нелер улуг өөрүп четкиришкенин илередип турар.

А. СОСКАЛ.

Бо өөредилге чылдыда Кызылдың № 2 ортумак школанында чаа өөредилге мастерсканын ажалдап аргалыг. Ында өргүнчөр, чонор станоктар база техника кычалар чоруп турар тускай өргөлдөр бар. Анаа үстүк класстарынын өргөткөрүшкери станоктарын тургузуу болган оларын канчалар башкылар, ажалдадынын өргөткөрүшкери туралар.

О. МУНЗУК.

Чедишкннөрни улам быжыглаар

Сут-Хал райпоу совет салдынын культураны, оң ажалдакчы бүртүлүгүн чон мурунга шычы бараан болуру даш элөөн бөттүг хемчеглерин ай чоруткан. Моон түнеленде райпо бо чылды он айларын да бараан саарылганын планын 101 хуу, а октябрьда онаалдын 110 хуу күтсөткө.

Улетерияг ажалдап турар мурагы салдыкчалар районда хөй. Чижээ, Бора-Тайга магазин (өргөлдөнгөн эш Хаажымын) он айларын планын 110 хуу, Алдан-Мадыр магазин (өргөлдөнгөн эш Манчин-Доржу) октябрынын онаалдын 120 хуу, район төүндө ном салды (өргөлдөнгөн эш Васильева) он айларда планын 157 хуу, аш-чөк магазин (өргөлдөнгөн эш Павлов) октябрынын онаалдын 125 хуу күтсөткө.

Райпо болган оң бүтү салды ажалдакчылар партиянын ХХI съездинде оон-даа бекил көргүтүлгөн ужуражырына бүтүрүлдү.

П. ШОКПАА.

Бий-Хем районун «Тивалеге» көдө ажал-агый артеология клубунда муулаанын, шилчелер даан ийги ажалчы бөлгүмнөр бар. Бот-тыныгыр уран-чүдү бөлгүмнө А. Магера, Г. Федосова, А. Азанов, П. Дудинков болган өскө-даа аныктар ийкейлеп кирип туралар.

Чурукта: Бот-тыныгыр уран-чүдү бөлгүмнүн бектел кылып турары.

Фото С. Феостистовтун.

Областын школаларында

ТОРГАЛЫГ ЧЕДИ ЧЫЛ ШКОЛАЗЫ

Өвүр районун Торгалыг чеди чыл школаны өөредилге чылдынын бири үйдүнүн районда элөөн эки дооскаш. Школада 250 ажал өргөткөрүшкери бар, оларнын 98-ин күрүдөнгөн бүрүн хандырылганында турар туралар.

Өөредилгенин шынарын бекилер талаан-биле башкылар улуг күштү үйдүргөн. Ынчалга анык башкы Ыччымаанын башкылар турар кызымын өөредилге шынары 91 хуу болган.

Школада 65 өргөткөрүшкери яны бүртү бөлгүмнө өргөткөрүшкери турар болган чүдө бири уадында 160 ажал номнарнын өргөткөрүшкери библиотекадан ол номчаанар база өргөткөрүшкери 140 ажал номчулгаларын кылган.

Башкылар ада-нелерин хуудаларын 10 уда кылган, 160 өргөткөрүшкери бажынарына барып, оларнын бажында турар байдалда-биле танышкан, 30 ажал ада-нелерин кичөөдөргө чаан олуруттулаан.

Инчалга-даа школынын ажалында чептер ам-даа бар. 60 өргөткөрүшкери багы дооскаш болган. Чүдө бешки класстан 26 өргөткөрүшкери

ЧЫРАА-БАЖЫ ОРТУМАК ШКОЛАДА

Чоюн-Хемчик районун «Коммунисттер орус» колхозта Чыраа-Бажы ортумак школынын башкылар колхозтун өөредилге чылдынын бири үйдүнүн өргөткөрүшкери тура-ла алгөндө-биле харылдакчы элөөн эки-жиктей. Оң чоруг өөредилге шынарын бекилер талаан-биле ажалдык түнелди берген деп санап болур. Школанын өөредилге шынары иштинин-биле 87 хуу болган.

Чамдыг класстар болган чамдык өргөткөрүшкери башкылар бекил түнелдери чедип алганар. Чижээ, 8 «Б» класс (улуттуучу бажыны Е. Гришвина), бири «Б» класс (улуттуучу бажыны С. Зина) өң өөредилгени чедип алганар. Школада орус, тыва дыктар болган төөгү бажылары иштер Гришина, Каландуу, Кочмыр-оол олар боттарынын башкылар турар өргөткөрүшкери талаан-биле өргөткөрүшкери бекил түнелди көргөткөнөр.

Оң-биле калы школалар хостуг шастарында болгон бугуруткө-сикте кирип, практиктик ажалдарын база кылып туралар.

К. КУУЛАР.

Аныктарнын коммунисттиг кижизидилгезин экижидер

Чоюн-Хемчик районун «Коммунисттер орус» колхозунда комсомол организациянын аныктарын коммунисттиг кижизидилгезин дыка коштылаан. Колхоз бугуруткөнгө киришпей турар М. Боевек, К. Сенделма болган оон-даа өскө комсомолчулары болган аныктарын кей-үчө алап болуу.

Оң аныктар ортунда кижизидилге ажалдарын чептерин-биле тайныгылар херек. Колхозта

ийи клуб бар. Инчалга-даа оларга аныктар бекилер, лекциялар номчулгалары, бекилер болбайн турар. Клубтарнын септелгелери кылдымын.

Библиотеканы комсомол организациянын секретары Ичин-Хоругу өргөткөрүшкери турар. Оң аныктарын ном номчурууга чакытырбайн, библиотеканы бо-да шоочаан каан турар.

Колхоз бугуруткөнгө мурагы

Солуннар болган журналдары бажын бугуруткө

«УТКА 25 ЧЫЛЫ» СОВХОЗТА

Совхозтун Иштин-Хемде № 1 сут-бөрен фермынын ажалдакчылары 1959 чылдын паралап чагыдылганын организацияга эрттиргенер. Ам ферманын бугу ажалдакчылар солундарын болган журналдарын чагыдып алганар. Чамдык эштер 7—8 чагыдылгаларын кылып, инициаторлар болганар. Чижээ, Я. Савченко, бажылар Шербакова, Ооржак, Аршукова олар хөй солуннар болган журналдарын чагыткан, ол ажалды чорудар талаан-биле хөй-иниң төлөөлөкчигени дуулаанар. Ферманын ажалдакчылары чагыдылганын уламчылаанар.

Д. БОЛАТ-ООЛ.

ЛЕНИН АТТЫГ КОЛХОЗТА

Чаа-Хөл районун Ак-Тургууда Ленин аттыг колхозка (партия организациянын секретары эш Балчыл-оол) паралап чагыдылганын организацияга эрткен. Колхозка хөй-иниң төлөөлөкчигени келири бек, партия организациянын яна шымык агитаторларын коюп берген. Оң түнелди 170 «Шыны», 196 «Тувинская правда», 100 «Тыванын аныктары», 47 «Сылдыкчыты», 25 «Агитаторун блокнотун» болган өскө-даа төп солундарын болган журналдарын номчулулар кыска хууданын иштинде чагыдын алганар.

С. СОТНАМ.

«ОКТАБРЬ 40 ЧЫЛЫ» КОЛХОЗТА

Чоюн-Хемчик районун Хайыракан көдө Советте «Октябрь 40 чылы» колхозтун ажалчылары 1959 чылда паралап чагыдылганын организацияга эрттиргенер. Анаа чорутууган таймыбыр массалык ажалдык түнелди «Шыны» солуну 81-ин, «Агитаторун блокнотун» болган 20-ин болган өскө-даа чагыдылгаларын ажалчылар чыл хууданын чагыдып алганар. Ында паралап чагыдылганын ам-даа уругулулар турар.

Х. ДОРЖУ.

Чоннун бүгү-эвилел чизе бүртүкелди

Чоннун бүгү-эвилел чизе бүртүкелди бектелге бастыг чуртувусту бүгү черлеринде калбарган. СССР-нин Министрлер Чувалды оң 1959 чылдын январь 15-те чорударын дооскаш.

Амгы чизе бүртүкел Совет күрүнеин амыдылгалыга улуг ужу-дуулаан. Бистин улугулустан ажалдакчы болган кумуру тургузуу-кунууга чедип алган чедишкннөрни оң көргүшөр болган оң түнелди ажалдакчыларга улуг ужу-дуулаан. Бистин улугулустан ажалдакчы болган кумуру тургузуу-кунууга чедип алган чедишкннөрни оң көргүшөр болган оң түнелди ажалдакчыларга улуг ужу-дуулаан. Бистин улугулустан ажалдакчы болган кумуру тургузуу-кунууга чедип алган чедишкннөрни оң көргүшөр болган оң түнелди ажалдакчыларга улуг ужу-дуулаан.

Чоннун чизе бүртүкелди делегейин бүгү чурттарында чорутууга турар. Ол болза, чоннун үргүчү шикчен, өскөлдү турарын тодоргалар. Ындыг болза-даа, Совет Эвилелде чорутууга турар чизе бүртүкел ханшталыгы чурттарынын үчөндө биле алгандыг.

Бистин чуртувуста ол болза, өргөткөрүшкери ажалдакчы шилчелер үчөндө биле улугулустан согуруткөнгө тургустунган. А ханшталыгы чурттарына чизе бүртүкелди буржуазтар боттарынын чагыдылганын быжыгыларында болган ажалдык чоннун үчөндө дарбарын улам дышталыгына түнел меджелерин чыгарып турар. Ишкы ишкыг оорула-биле буржуаз статистиктер чоннун чизе бүртүкелдинин сан түнелдерин бүтү-ле байдалга кыжып, ишкелер турар. Улуг «өдө кызылшкылар», кызылшкы чоннун национал болган амгы талаан-биле составыга хөй илереп турар.

Социалдык күрүдө чоннун чизе бүртүкелди бүгү чуртун херөө амдыр тургустунган, ону улугулустан

жалбап массанын идеялеп кирип-калган-биле чоруду турар. Совет өргө-чакырганын чыдарымын дургунда СССР-ге чоннун бүгү-иниң үчө чизе бүртүкелди чоруткан. Баштайгы чизе бүртүкел 1920 чылдын август, казан бистин чуртувустун элөөн девиссарияте даштыгы шериг интервенцияны уламчылаан-шкан, хамхаты дайын чоруп турган үчө болган.

В. И. Ленин ол чизе бүртүкелдин улуг ужу-дуулаан үчөндө биле чизе бүртүкелди чорударына бүгүдө арга-биле дуулажырын Совет өргө-чакырганын бүгү органдарын-да, бүгү совет элөөн черлеринде В. И. Ленин ишкел турган. 1920 чылдын чизе бүртүкелди бүртүкел элөөн болза-даа, Совет күрүнеин дайында үрелген улус ажал-агый-нын батал тургуларынын планнарын ажалдакчы кызымын ол үчөндө биле болган.

Чоннун ийги бүгү-эвилел чизе бүртүкелди 1926 чылдын декабрда болган. Ону чорударынын чутууды болза, ол үчө совет улус ажал-агыйын катал тургулары чедишкннөрдө дооскаш болган социалдык тургузуушкунун практика кызымын кырыштып турган. Инчалга чоннун саны 147 (оң иштинде хоорайларын 26,3) миллион кижин болган. Ол чизе бүртүкел болза, СССР-нин улус ажал-агыйын хөй-жүдөринин баштайгы беш чыл планын ажалдакчы кызымын өң үчөндө биле болган.

Чоннун үшүкү бүгү-эвилел чизе бүртүкелди 1939 чылдын январда чоруттуган. Оң түнелдери болза, совет улугулустан магалык чаагы тивелдери көргүшөр. СССР-де жөл

чүкү агылар шууг уууктылган, кижини кижин дараар чоруткү кезеке чок болдулар. Чуртун экономикасында кол ролду аар иштинде, хамхаты мурунда ма-шиниз тургузуушкуну элөөн турган. Холдун күш-ажылдыг үчөндө биле лентинген тарамы хуу тарамын ажал-агыйларын орунга мекана-астааттыган коллективтиг улуг ажал-агыйлар тургустунган.

Совет Эвилелде холдундагы агрардык чурт турганымда күчүдүг индустриалдык-колхозчу күрүне кылды чакытыла берген. Чоннун ишкел саны 170,6 миллион кижин чедип оң 1926 чылдындан 15,9 хуу өздөлдү болган. Чоннун ишкел өздөдө темпиз Европанын чакыт-када ханшталыгы чурттарына, ол ишкан АКШ-ка болган Японияга болган.

Чоннун амгы дөртүк чизе бүртүкелди 1939 чылдын чизелден бээр чөвөрби чыл өртөндө болур деп турар. Бо аразында Совет Эвилелди улуг ортуку өргөткө. Дайынын калдыгы катары, өлүм чидиргелери турган, совет улус дайымын бүгү үргөлдөрүнн үчө катар тургу-түп шыдаан өскө, харын дайын мурундагы үчөндө биле лентинген бекил аракта ашкан. Бистин чуртун улус ажал-агыйын иланция СЭКП-нин ХХ съездинин союда дүргөн темпиз көргүшөр.

Улетүр болган көдө ажал-агый талаан-биле чедип алган чедишкннөрдү чоннун чаагы амдыралын улам бекилер, күш-ажылдык байдалы экижидер элөөн чутула хемчеглерин ан чорударын хандырган. Улетүрде ажалдык, албан-хаалчыларын ажал шакынын кызы

рылды, өвөш шымык ап тураларга телеарын бекилер, пенсия хандырылганын хемчегин бөүдүдери уламчылап турар. Ажалдык чоннун чуртталга байдалын үчөндө биле экижидер хемчеглер чоруттуп турар.

Бо чыдарынын дургунда улугулустан материалдык чаагы байдалынын өскө СССР-нин чоннун сан талаан-ы-биле өскөткөрүшкенин база болдулар. Сөөктү чыдарынын дургунда да бистин чуртувусту чоннун чылдыг өздөндө 3 миллиондон ажалы турар. 1913 чылда денжөөргө кижиниң өлүм хараары дөрт ажал катар, а бичин уругтарынын хорам-чаны 1940 чылда денжөөргө 4 катар, 1913 чылда дооскаш 6 катар буудулаан. Ам СССР-де кижиниң өлүмү Англиядан, Бармын Германиядан, АКШ-тан болган Франциядан ирракт өвөш. Бистин чуртувуста кижиниң ортумак назымын революция мурунда үчөндө биле ажал катар ууула.

Бистин ишкел ишкел делгем болган улуг чуртка чоннун чизе бүртүкелдин чорудар чоругу карын болган чутула сорулга, анаа ханшталыгы бектелгедер өгөткөрүшкери. Чизе бүртүкелди ишкел болган дүргөн өргөткөрүшкери бектелгедин элөөн хемчеглерин ан чоруткан. Чизе бүртүкелдин үчөндө биле ханшталыгы районнарын болган хоорайларын участтарга райончулган азы районнарын болган хоорайларын чизе бүртүкелди участтарына девиссарият үчөндө биле.

Чизе бүртүкелдин үчөндө биле—1959 чылдын январь 15-те болган кылдыр дооскаш. Чоннун санын тус чөвөрби ишкел январын 14-теп 15-те дүңкенин 12 шакта тургунан барымдалаар. Бо болза, чизе бүртүкелди дүң чорудар деңи ол

өскө: чизелер болуңу бүртүкелди ажалын январь 15-теп өргөткөн 8 шакта элөөр болган хуудус, а чамдык чутула таварылгаларда кезе-даа чоруду турган, ол ажалды январь 22-ге доосар.

Чизе-данымын тодаргай шыны доктаалык чоруг бистин чуртталга улуг ужу-дуулаан. Чүдө дөргө, Совет Эвилелде минута бүртүкелди ортумак-биле 10 хире кижин төртүтүп, 3 кижин өлүп турар азы чуртталга өздөндө минута санынын 7 хире кижин нежеки турар. Эрткен чылдын СССР-нин чоннун хонукта ортумак-биле 10 муң хире кижин өскөн болган.

Чоннун элөөндөгү чизе бүртүкелди ханшталыгынын ажалынын өскө, чуртталга турар чөвөрбин айып-биле мурунку бугураар болур. Кижин бүртүкелди январын 14-теп 15-те дүңкенине каа турган болур, анаа бүртүкелди, он ишкел доктаалык азы түр чуртталга турарын барымдалаар. Чизе бүртүкелдин үчөндө биле чутула чүдө болза, доктаалык болган түр чуртталга турарларын кийришкан, инчалга түр чок турган кижилерин база өргөткөрүшкери. Ындыг чуртталга чоннун чизе-данымын даңкыраашкынын болдурубас, чүдө дөргө амгы чизе бүртүкелди ажалды кылып турар үчөндө биле доктаалык болган херек кырында бары—иниң ишкел саны үчөндө биле келер.

Чизе бүртүкелдин код документи болза, оң программаны—ча-зактан бадмалыгына бүртүкелди хууду болуру. Ол болза, фамилиянын, азы, адамынын азын бүртүкелди адрес кезе болган 15 айтарыларда тургустунган.

Бүртүкелди хуудуун долдуруп бижирде документ кынабайн, чизелер болу айтырлар салым бүртүкелди Чизеленин алган медаларын өскө

дөргө дынадыры хорутуугу. Чизе бүртүкелдин материалдарын күрүне болган ажал-агый өргөлдөрү, план болган өргөткөрүшкери органдарын ажал-агыйын, культуранын, өргөткөрүшкери шилчелердин улуг ишкел-жүдөин ажалдакчы кызымын болган чоннун материалдык байдалы чаагайындарына чүдө сан түнелди талаан-биле ажалдакчы.

Чизе бүртүкелди өргөткөрүшкери чоннун сан-данымын ишкел болдулар сорулга-биле январын 23-теп февралын 1-те чедип 10 хонуктун ханшталыгы бүгү чуртталга чөвөрбин чорудар. Ону контроль-инструкторлар участок чизелери-биле, а кезе чөвөрби көдө Советтер-нин чакытылган кижилери-биле калды чорудар чуртталга. Чизе бүртүкелден астыгы азы даңкы даңкылар таварылганы болдурубас сорулга-биле контроль планнага бижир болган чизе бүртүкелди өргөткөрүшкери ишкел чизелерин түр чуртталга турар бүгү кижилерге бээр.

Чоннун элөөндөгү бүгү-эвилел чизе бүртүкелди—бүгү улугулустан чоруду болур. Оң чедишкннөрдү болурун ханшталык мурунда кижилер, кадрлар ишкелдер ужурут.

Чизе бүртүкелди чорударына 450 муң ажал чизелер, 100 муң хире контроль-инструкторлар болган чизе бүртүкелдин өргөткөрүшкери кижилер кирип. Ол ажалды чорударына ишкел-биле 600 муң хире ажалды ашпарт ажалдаар.

Чизе бүртүкелди бектелгенине болган ону чорударына ажалдык чоннар депутаттарынын район, хоорай, суур болган көдө Советтеринин чананда, ол ишкан бугуруткө, ада-бан чөвөрбин, колхозтарда, советтерде, СТО болган МТС-терде, өөредилге чөвөрбинде ашпарт тургустунган комиссия улуг дуулаан

көргүшөр ужурут. Ол комиссиянын кижилерин чоннун ортунагы масса-тайыбыр ажалын чорударына, илеткелдер, лекциялар органи-зацияларына, бексү агитациянын калбартарына бөттүг хемчеглерин алыр.

Чоннун чизе бүртүкелди чорударына партия, профинде, комсомол болган хөй-иниңчел өскө-даа организацияларын идеялеп кирип. Олар совет кижилерге амгы чизе бүртүкелдин чорударын, сорулгагы таныштырар, партиянын политикаын, Совет Эвилелдин сөөктү чыдарда чедип алган улуг чедишкннөрдүн ишкел тайныгылар хуудалганын.

Чизе бүртүкелдин хунеринде иланция агитаторларын болган пропагандастерия ролу улуг болур. Лекцияларын, илеткелдерин калбарташкан, бексүларын, номчулгаларын чорудар, айтыры болган ханшталык кезелерин организаастар. Бо бүгү хемчеглерин ханшталыгынын ажал, албан-даа, чуртталга-даа чөвөрбин калбарташ чорудар.

Чизе бүртүкелди ажалдакчыларын, агитаторларын, пропагандастер болган чизе бүртүкелди дуулаар комиссиянын кижилерин чизе бүртүкелдин үчөндө биле ханшталык ханшталык чуртталга бажын астыгы калбарын дооп боттарынын ажалын план бугураа кичөөнөйлөп чорудар. Ол иш

Чоннуң культурлуг болгаш чуртталга амьдыралын улам бедидери дээш

Сарыг-Бел суурда

Баш чыдар мурунда Сарыг-Белдин ияны-бүрү ияны ар-мынга айлан куштар чагылдырып, довужууну ыркымын уруп, кыргы тайгаларынын эртенги, кезеги салын-халы үстүндө кулу өлт-сигенин суйбаан деп сарын-шап келтирер деп чер турган.

Ам иинде «Комсомол 30 чылы» колхозун төмү чээ суур тургустунган. Оуу ол черини алы-беле Сарыг-Бел суур деп алаан. Инде чуртталганын 160 ажыг бажындары болган шкөл, интернат база өлкөлөк бажыны, бүтүрүлгенин, мал каазааларынын тудуслары бар. Артында ам 223 өргө каттылып турар. Болхозчуларын культурлуг денин чыг келген турум-на оуу, суура чуртталга-амьдыралды, културанын чаа-чаа тудуслары немешкев.

Өгдөн бажыче шилчөөн колхозчуларын бажындарынын ишти, лашты чоорту чагалжым, колдан огуна нога, картофель тарып килдерини саан өтүп, бажык иштинин дериленги экижадиди туралар хей апарган. Чижөө, колхозтун хей мал фермазынын өргөкөлчиз Шожал болууну колхозчулар-биле чымын-на бажындарын чымын нога, картофель тарып чагыга берген. Бу чымын олар 4,5 тонна картофельди ажаап алганнар. Ол иштин чүгө бу чымын колхозтун 106 өгүдөлери картофельден бедик дүжүттү алганнар.

Суурда чымын колхозчулар Бор-бае-оол, Чалчаа, Синаа, Хомушк, Виктор, Ымжал болган оон-лаа өскөлөрүн амьдырал-чуртталганы бай-шымагыр, бажык иштинин дери-херексел, арыг-шевер өскөлөрүн оңагай болуп турар.

Колхозтун баштаар чери, партия организациязын колхозчуларын,

културлуг денин бедидери-биле кады оларын саап ижер инектерин болдулар талазы-биле чымык кемчелери алган. Эрткен чымын колхозка чүгө 32 өг-бүдө саар инекти турганымдан бо чымын 57 чедир өскөн, 77 колхозчуларга саар инектерин эдизери-биле чөпшээрөөн.

Болхозчуларын културлуг амьдыралын улам өнжүлдөр дөш колхоз баштаар чери, партия организациязы чымык амьдыралын чорудуп турар-да о амьдыла улуг четиштер барын база айтыр херек. Чуртталга амьдыралын тутунган бажындарын чүгө 50 хуузу ары-шалыг, а каловкалыг бажындар 135 болган печкамын бажындар чүгө 66 болуп турар.

Мөөн каныг түнелди үндүрүп болуру? Колхоз районда «Совет Гиванын беш чылы», «Кызы тарачын», «Ленин орду» колхозтарга бөдөргө ияш материалын алырыга көчүтү таарымчалыг, туудук маяктын ортузунда ден саап болур. Индег турбүгө ол чедир тутунмай турар тудусларын четчелен кылып талазы-биле колхозтун туудук бригаданы көпчөк кемчелерин ач турар.

Илччаарга оуу чүгө колхоз кылдын дөр болза база шыя өвөс. Чедир кылдырмаан чүдөлери кылырчыче бажында чуртталга өгөлөн колхозчу бургуу база сагыш салып, бөдүндү культурлуг амьдыралын бедидер дөш кичээргейин улгаттырар укүрүтүп.

Бо талазы-биле мааза ийя чыгыч кичкелтерден көрөлөдөр. Мурунда ол колхозтун үндүрү амынган чорраан аш Амьды болууну бажында сөөс ажыг чымындарын дүргүзүндө чуртталга келжөөк, бажындарын хериме, каловкалыг ам-даа чок.

— Чоп мырнай чү-даа чогул? — деп партия райкомунун бир амьдыралчы айтыраарга: — Оуу кылып алыр чөк боор чүвө дир, хүн үнер-ле колхозтун ажылы дөш чоруттар—деп, аш Амьды харылап турар.

Кайнын индыг боор ийяк. Сөөс чыл иштинде оуу кылып алыр хүнер турган болбайн-аан. Индыг хары бөрүнчү орунуга «Бо дөргө бөдүмнүч четчелен-дир» дөш болза, ол ишн болур ийяк.

База бир чижек. Колхоз баштаар черинин дариалынын оралкычы аш Тавас-оолдун бажыны үш чыл бурунгаар догандыр херимит, оторолу кажаалыг турган. Ам оон чартык чамдымын арткап, харым-даа оторолууну кажаалы чок.

Шас индыг бажындар мында хей болган олар суурнун иини хевирин уруп турар. Эрткен чымын колхозтун чувар бажыны амьдылап турган болза, бо чымын печкалы үргөжигин түнелдише амьдыларын турар. Хлеб бажындар чер чутайталымаан, хирит.

Болхозчуларын амьдыралында чүгө үш кудук бар. Илангы артык кулчулуну колхозчулары Ангыты хемден, баары көрдө 1,5 км черден сугап ижип турар.

Колхозчуларга тараа хей. Оуу тарттырар дөргө үргөсөн. Колхозчуларын бажындарында столдар, стулдар чедипшес.

Колхозчуларын културлуг амьдыралын улам өнжүлдери айтырмы оуу чүгүдө болуп тургустунуп турар. Илччаан колхоз баштаар чери, партия организациязын, келжөө Совет бо талазы-биле чогуру кемчелери алыр чүгүдө.

С. КОМБУИ-ООЛ,
«Шымын» корреспонденти.

Көдээ Советтин ажылы

Чаа-Хөл районун Чаа-Хөл суур Совети өөлүгү үеде чон-биле бөдүндү харызаанын өлөк өкжидин, организас-массалыг ажылы күштердин. Оон күтүсөмү ай санмында планын амьдылап турар. Сөссиларын 10 катан чымындырган, оларга улус өргөдөгизинин, суур чаагайдымгазынын, культур-чырыдышынын албан черлеринин ажылынын дугайында болган өскөдө чүгүдө айтырылганын чугаалашан. Күтүсөмнүч ажылынын дугайында өтчөтү сөссилга база дьмаан.

Суур Совети 15 депутаттарын. Оларын арамында депутат хүдөөжүн үлөгөргин күтөтпешпаан, күш-ажылы муракчы болуп туралар бар. Илангы Дмитрий Ертинчөө Чаа-Хөл МТС-тин муракчы тракторист болуп, хүн бүртүнү ажыл норманын үргүчү 160—170 хуу күтүсөдип келген. Ол, 1959 чылда Бүтү-өлкөлүк келжөө амьдылгы дөлөгөргө киржикчон болур өргөни чедип алган.

Мааза холбаштыр суур Советинин ажылында четиштер барын база айтыса чогуру. Илангы сөссиларын болган күтүсөм хуралдарын чымындырганда, депутаттар дыка тр маажыр, чараан шагында чымыл-бас тургулаан фактылар бар.

Депутаттар Анайжык, Сарыг-оол олар согулда болгондон боор боттарынын согулчуларында депутат ажыл-чорудулагынын дугайында өтчөттары чыгыс-даа катан кылып бербөдөнөр. Эш Сарыг-оол суур Советинин секретары хүдөөжигин багай күтүсөдип, үндүртү ашмазын самчыдаш, ол ажылында үндүрткен. Өскө черлерде чоруй баргылаан депутаттарын округтарында чаа депутаттар согурун организас-таан. Херемде чуртталга турар хуу амьдылгы хамаатыларын ортузунга кызыгы-даа ажыл чоруттуганын турар. Ол четиштерин улуктары чугула.

В. ДОРЖУ.

Механизаторларнын хүдөлөгизи

ЧАА-ХӨЛ. (Телефон-биле). Чаа-Хөл МТС-тин механизаторлары, совет лижиринин материалдыг амьдыралын улам бедидер дугайында төгүдүг документини танышсап, келжөө амьдыл-агыл машиналарынын септелгенги аки шынарыг дөргө-рин хүдөөжиген.

Ушкү трактор бригаданын бригадир Биженей партиянын XXI съездинде алдар кылып меканизатор септелгенги дөргүг кварталда бүтүн доозарын хүдөөжипшпаан, механизаторларын кыйгырган. Тракторист Торку болууну савамын дөргүг кварталда септелгенги дөргө дөш хүн ооналдын 150 хуу чедир күтүсөдип илереткен. Болхозтун септелгенги декабрьда бүтүн доозарын митингге шийтирлөөнөр.

Ростов область. Егорлык районун Сталин аттыг болхозунуң колхозчуларын амьдылап алганы күш-хүнүгө натур-болу-биле авансымы берип турар. Оң иштинде бөдүн колхозчу Д. С. Строганец 4 кижигин өг-булган бар. Бо өг-булгенин келжигүнери чыл дүргүзүндө 1867 күш-хүнүг ажаалдап алганнар. Тараа-биле 4 тонна 660 килограммын болган 11.200 рубльди ал турарлар.

Чурукта: колхозтун склад өргөкөлчизи М. Е. Морозов (солгай талазында) Д. С. Строганца күш-хүнүгүн авансымын берип турары.

Фото В. Турбинни. СЭТА-ның фотохрониказы.

«1959—1965 чылдарда СССР-ниң улус амьдыл-агынын хөгжүдери-ниң контроль чур-гайларынын дү-гайында» СЭП-ниң XXI съездинде өш Н. С. Хрущевтун илеткелинин тезистеринде ам болур чеди чылда көдөө амьдыл-агыл талазы-биле соругта болза, аш-чөмнүн өң чугула продуктуларына чонуну хер-регелди хандырын, кабак ассорти-ментте бедик шынарыг аш-чөм продуктулары-биле чонуну элбешил-дир хандырар болган көдөө амьдыл-агыл продуктуларына күрүнгөн өскө бүтү херрегелдерин хандырар кылдыр көдөө амьдыл-агыл чинг-эли-ринче, тарып бооздылганы ажы-лашпаан, улусалыг маалыг санын көвүдөргөчө кол кичээргейни са-мын турар.

Бистин областын колхозтары болган сохвоштары чеди мал планында мал ажылы хөгжүдери болган өкт, сүт, чуургалар болган дүг продуктуларын бүдүрерин көвүдөргө-рин талазы-биле салдырган соругта-ларын күтүсөдиринин бүтү аргалары бар.

1959—1965 чылдарда перепланировка план болза, 1958 чылдын планы-биле деңгөөргө 1965 чылга чедир өт бүдүрерин 2,2 катан, дү-тү 3 катан, чуургаларын 6 катан, а сүтү 94,7 хуу көвүдөргөдөр бер-рүн турар. Ол ишкан майыстыг бода маалды баш санын 61,3 хуу, хойларын—2 катан, өшкүдөр-үн—75,9 хуу, хаванарынын—50,1 хуу, куштарынын—90 хуу көвүдөргөдөр база көрдүткен.

Клматыг болган мал чөмөрө-нин байдаларын өөрөшп көрү-шпаан, мал ажылына кол адыр бол-за хой ажылы болган турар соруг-танын санын турар. Бо соругтаны боттандырарга нарын болган чар-тык нарын дүктү алыр улаанын-шыныга хой ажылы хөгжүдөр жүр-үлүт. Дараазында чугула соругта болза, өйттиг мал ажылы, хаван ажылы болган күш ажылы хөг-жүдери болур. Эшкар, сүтүк мал ажылы, ийя ажылы болган маалды өскө-дө чүдүрерин чогуру хөгжү-дери алыр ужураг.

Колхозчу суурнун активчизи

Амьды бажык Мошгун Кертик-оол эрткен чымын Сут-Хөл райо-нун «Адан-Маадыр» колхозта чеди чыл школанын чедип келген. Алаа баштай бергелер таваржык турган: амьдын бир дугаар өтөдү, таныр килдер база өвөш. Илччаа-лаа школаның коллективин оуу чаа-каа-лыртышпаан. Школда дуржулгалыг башкалар хей, олар берге айтырыл-лары шийтирлөөргө амьды баш-кыла дулаан турганнар, а ол болу башкалар талазы-биле дүргүлгө-ни алардын өөрөшп ач турган. Ам-гы үеде өш Кертик-оол чүгө эли бажыкларын бирөөсү болуп турар өвөс, харын база колхозчу суурда дөш активчилерин бирөөш.

Эш Кертик-оол бөдү өөрөшпн ком-сомонол. Оон чогааткан илдарын өөрөшпчилер болган колхозчу амь-дылар хандыкында-биле илччаа-лыг турар. Ол ам көдөө клубтун бөт-тымынгар уран чүгүг бөлүгүн үндүртүп турар болган активчилер-ге даяын турган бөлүгүнүн амь-ды ол сөгиди ач шийдөө. Илччаан районун бөт-тымынгар уран чүгү талазы-биле ийяга көрдөгө-ринде олар бирги черип көлөөнөр.

Бөт-тымынгар уран чүгү бөлүгү-нүн кижилери Сут-Хөл, Чөн-Хемчик райондарын өлөкөн күш суураарында болган хөвү тургаг-

ларга 25 хире концерттерин көртү-көн. Комсомолчулар бажык өш Кер-тик-оолду школда комсомол органи-зациянын секретарына сонгу алганнар.

Ам школда бүтү комсомолчулар шүтүтү комсомол организациязын-дан дьялгалдыг. Школда комсо-мол организациязын колхозтун ком-сомол организациязынгу улуг дуа-ны чедирин турар. Оон дуаза-биле политөөрөдиге организас-таатынган, культур-массалыг амьдылар өл-жип турар.

Колхозта бөт-тымынгар уран чүгү бөлүгүнүн амьдылары амгы үе-де чаа чылга үтүктүрүп үзүг кө-дөртти белеткен өгөлөөн. Школда болган колхозта комсомол органи-зацияны бө бүтү амьдыларын кады колбалап чорудуп турар болганын ужурунда колхозчу амьдыларын иденейли белип турар болган илангы амьдылгы хей үеде, арага-лаар чоруттар өскөтү-биле үзүг-катынын турар.

«Адан-Маадыр» колхозта школа-нын болган колхозчу амьдыларын комсомол организациязынын бө колбалап амьдылап турары өскө комсомол организациязынын үе-гер болуп болур.

Б. ОНДАР.

Колхозчу активчилер өөрөшп турар

Барын-Хемчик районун «Большешевск» колхозунда партия органи-зациязын (секретары өш Бейду) пар-тия чырымыншымынын четкелен-де өөрөдиге чымын түнелди бо чымын августта бөдүнүг хуралында чугаалажып көргөш, чаа өөрөдиге чымынга белеткел амьдылар өгөлөөн. Коммунистерден, комсомолчулардан болган партия келжигүгү өвөс ак-тивтен амьнар, каа өөрөшп күе-диги, оларын ийяги эртек-билеги-нин дөргөлөги толардын алыр со-рулга-биле партибөрө келжигүнери түс-түс кижилер-биле бөсөдөлөрүн чорутуу.

Колхозта партия төгүтү болган политэкономика өөрөшп 1—1 бөл-гүмөр, аграр политика өөрөшп 2 бөлүгүнү тургустунган. Оларга 25 коммунистер, 23 комсомолчулар, партия келжигүгү өвөс 17 активчи-лер өөрөшп турар.

Пропагандистер Чыргал, Отуган, Отуг-оол олар баштайгы кичээлдер-ин организас-тагы өртүргөн.

О. ВЕНЕН-ООЛ.

Т. ДАМБАЖЫН.

Малдың кышкы ажаалгазынче кичээргей улгаткан

Өвүр районун «Коммунажече орук» колхозунун үшкү сүт-барала фермазынын коллективин кымтал-лашымыга багай өвөс белеткенген болган маалды кышкы ажаалгазын өкжидеринин кемчелерин ач турар. Ферма өргөкөлчизи М. Өрге салчыларынын, кадарчыларынын ортузунда тайлыбар-массалыг амьды кабартаан.

Ферма ишек бүрүзүндө 950 аг сүтү саап алыр турган ноябрь 1-чеге чедир 1000 кг-ны салган. Саан-чы М. Струн бир инектен 1175 кг сүтү саап, ооналдын ажык күтө-сөдөн. Ферма коллективин бөдүндү күтү-биле 375 тонна ситенин белеткөөр турган 451 тоннаны белеткөөн, оон ангыда мында 50 тонна си-лес-баа бар.

Кажаларнын септелген саада-

ла бүрүн доозулан. Быштага 65 тонна ситен, 25 тонна өдөк белен. Ферма ситен сөөртүлгөн үргү-чүлөп турар. Ферма амьдылчылары партиянын өлчөг чок XXI съезди-нинге күш-амьдыл чедипшанер-биле укүжүкүр дөш социалист хөгжүдөлөрүн алган, оон үрө-күтү-сөдөн дөш шүдүртү ажаалдан, кышкы үеде инектерин ажаала-мын күтүштерин турган сүт саа-дын куудаатынчылыгын шийинги күчөргөйин салган. Декабрь 1-ге чедир бүтү ситен фермажө сөөртүлгөн турар.

Ферма коллективин чуртталга бажындарын бүтүн септеп, шүтүгү-ралаан чугалап алганнар, ам бир чуртталга бажынын немей туудары-биле хүдөөнгөн.

Ш. САНДЫЙ.

Тодаргай хемчеглерни ажылдап кылган

Чоннуң культурлуг болган чурт-талга амьдыралын бедидерин дугайында салып турар соругалар-биле холбаштыр Өвүр районун «Коммунажече орук» колхозун суурунда чуртталга турар херөөжөн чонун ху-ралы чөвөт чаа болган. Ол хуртал бо талазы-биле боттандырып чору-лар амьдыралын дугайында алыр кемчелерин амьдылап кылган.

Эң аки колхозчу суур дөш, колхоз-чунуң өң аки арыг-шевер бажыны дөш социалист чарышгыч негел-деринге үндөлөш колхозчулар боттарында хүдөөжөлөрүн алганнар.

Бо талазы-биле ажаалдар колхозка мөөн мурунда-даа чоруттуруп тур-ган. Кылган амьдыларын түнел-динде колхозчуларын бажындарында чутайталымаан чыгыс-даа бажык чок болган болган өлөкөн бургуу печкаларын, чувар бажык үргүчү амьдылап турар, колхозчу-ларын хей кези солуп ач турар ак хереттерин, ак чоортанарыг болу бергелер.

Колхозта херөөжөнөр чөвүдөлө-

ниң болган партия организациязы-нын саналы-биле колхозтун херөө-жөнөри хлеб бажындарын, даара-нынмын болган хеп бажындарын, хол-биле уран каасталганд кылыр бажындарын организас-таан туралар.

Көдөө интеллигенциянын колхозчу-ларын бажык бүтүгө агитатор-лар кылдыр хувагылаан болган олар колхозчу арттарга ияны бүтү темаларга бөсөдөлөрүн кылып, бөт-тарынын кылган амьдылгы болган колхозчуларын негелдерини дугайын колхоз баштаар черге база партия организациязынга илч-көп берип туралар.

Илек малы чок колхозчуларын инектер-биле хандырар дугайында айтырыгын колхозтун баштаар че-ринге чугаалажып көргөн, өлөкөн хей колхозчуларга инектерин таар-мыштыр берилээр хемчеглерин ач чоруткан.

Бо бүтүгүн талазы-биле кылдын-ган амьдыларын түнелдинде бажык-балганы арыг-шевер болган аки

өргөшп турар колхозчу өргөлөр көвүдөн. Колхозчу өргөг бүтүгү бо талазы-биле социалист чарыш-тарын боттарынын арамында чар-гылап алган болган оларын түн-нелдерин чугаалажып турар.

Бөлүп эрткен хуралга колхозчу сууру чаагайдык болган по-лаанчылар талазы-биле районун Сагында «Кымыл туку» колхозтун колхозчуларын социалист чарыш-кы кылгырган болган чарыштын түнелди кылып турары-биле 5 кижиз составтын комиссияны тургу-сап.

Колхозчу херөөжөнөр областын херөөжөнөрүнүн ийяги бүтү-тыва хуралынын кыйгырмын ийя-биле дөргөлөгшпаан, колхозчу арттарын амьдылап чуртталганын улам өнж-идер дугайында областа кабар-лар социалист чарышка бирги черип көлөөр дөш чүгүдөгү амь-дыларынч районун бүтү херөөжө-нерин кыйгырган.

А. СЕМИС-ООЛ.

Кичээргейни улам күштөлдирер

Колхозчу арттарын материалдыг болган културлуг амьдыралын денин улам бедидер дугайында айтырыг талазы-биле Эрин районун «Чаа-орук» колхозта чамдык амьдыларын чорудуп турар.

Колхозта 25 уругтар турар аки күрүнгөңү долу күсели-биле ажаал-дан турар. Не херөөжөнөр өштер: Вадылай, Чомаз, Саатай, Шугуу болган өскөлөр-даа аки амьдылгынын сонда колхоз бөдүргөргө иденейли-биле ажаалдап турар апарганнар.

Бо чымын сентябрьда нелер бо-журу черинг чаа өшөлгө салыры-нын бажынын колхозтун күсели-биле тууду, бүрүн дөргөш, амьдыла-га кийрген болган божуру нелер-ге ийяги байдал тургустунган.

Колхозтун төвүнде библиотекка, кол-хозтун бөдүндү организас-таанын нөмчүдга чери, көдөө клуб, тен сүт-барала фермазында вымыз бузуг болган турук, хөвү бригадаларында түс-түс көшкүн библиотеккажыгаш-тар ажаалдап турар.

Мөөн мурунда колхозтун чувар бажыны доктаамал өвөс ажаалдап турган, сөс айлан бөөр оң ажылы өкжидер болган кырган прейлер Муна, Чакпай, Өнер олар бөш чун-нар бажынын ажыны билди каал-ган, ам үргүчү чүтүп турар апар-ганнар.

Чоокта чаа колхозта заректу бол-ган столоваяны база ажыгыткан. Ол чоруге колхозчуларга, көдөө ин-теллигенцияга таарымчалыг байдал-ды тургускан.

Колхозчуларын чуртталга тала-зы-биле културлуг көсүдүгү-биле бедип турар. 1956—1957 чылдар-нын кыжынында мал амьдылгычы-ларын чүгө 7 өг-бүдө бажындарга чуртталга турган болза, ам келир кыжын 13 өг-бүдө бажындарга кыштаралар. Дежир орунгары, солуп келер хенери, чатыдан алган со-лундары чок колхозчулар барык чок. Илангы Чонуй, Бижээ-Хөв, Баны-кай, Шидарыа болган өскө-дө колхозчуларын бажындарында ил-ре бөргө, оларын амьдырал-чурт-талгасы үедегери. Оларда сөөк, саа-дайлар, шифагар, радиокол, радио-приемкистер дөш черелер, шаанда арат кижиге чок тургулаан чүдү-дери көрүп болур. Бажындары нечкелаларыг, шалаларын бүдүп до-зулагымаан.

Чувар бажынын доктаамал ажы-лаар, хеп чүөр, хлеб бажындар, нарын кемчир белеткөөр, доктаамал кино өвөр болган өскө-даа чүдү-дере колхозчуларын бажыны-биле чагыктырар талазы-биле колхозта херөөжөнөр чөвүдөлөниң даргазы

өш Дунчен, коммунист өш Бунаа-жал, новар өш Чыбылгай, комсомол-чу киномеханик өш Байыр-оол бол-ган өскөлөр-даа үргүчүгүн про-паганда амьдыл чорудуп турарлар.

Индыг болза-даа бо талазы-биле четлес амьдылар барын дөргөлөгө-ри чугула. Колхоз төвүндө бажындарда херим-кажаалар ам-даа өвөш, маш тарылганы барык чоруттуганаан.

Чамдык бажындарын кышталары чок. Колхозта электр станциямын чартык чыл иштинде ажаалдап болган ам-даа ол дугайында толар-га хемчеглерин албайн турар. Кол-хозчу арттарын чуртталга байта-лы улам културлугтар талазы-биле оларга дуулаарынын херөөн кө-дөө интеллигенциянын талазында чугулага көрүн, ол дугайында бөт-тү амьдыларын организас-таан тала-зы амьдында шапкыны-биле илч-көшөй турар.

Эң өш колхозчу суур дөш, кол-хозчуларын өң аки, арыг-силги бажындарын дөш социалист чарыш-тын негелдерини бугаар иденейли-дир, чоңга көсүк амьдыларын чоруд-тар талазы-биле колхозтун баштаар чери, партия организациязын тодар-гай хемчеглерин ач, ол херекче бүгү хөй-иштини көдүрүн үндүрери чү-гүдө.

Ч. СЕРЕДАР.

Четгестерни чайладыр

Чаа-Хөл районун Сарыг-Сеп кө-дөө Советин күтүсөмү (даргазы өш Гавриг) колхоз бөдүргөргө иденейли-биле улугтуулыгын дыка четлес бөт-тандырып турар.

Советтин дөшкөргөндө «Октябрь 14 чымы» колхозтун тараа савак-нын суурун чуртталгаларыннын хууда маалдары чаа бажын, үргөшп турга-ла көдөө Советтин күтүсөмү ол четлес чорукту чайладыр тала-

зы-биле каныг-даа бөттүг кемчег албайн турар.

Суурун кымдында тараа, ситен шөдөрүн мадан камгалар соруг-та-биле эрткен чымын 5 километр черин хуу чуртталгаларга кажаа-латтырган болза-даа, ол ажыл доо-зулган. Оон чыгыдагыны болза, көдөө Советтин күтүсөмунун тала-зында амьдыл күтүсөдөгизинге

контрольду четлес тургустунганмын-да болган.

Колхоз бөдүргөргө иденейли-биле бөдүнүг ундүргүлгөш чөкшүлөдүн, ийя-тинин өңчүтүп камгалар, илангы амьдылгынын кемчери — ситен, савактын малга чаа бөстүрүг үргө-дир чоруктары болдурубас тала-зы-биле бөттүг кемчелерин алыр ол көдөө Советтин күтүсөмунун негеттинин турар.

С. СЕРЕН.

П. УШАКОВ,
Көдөө амьдыл-агынын область өргөдөгизинин кол зоотехниги.

